

Aslı Olgunlar, Özlem Katsöz Yapıcı, Huriye Göncüoğlu Bodur, Kubra Ceviz Sanalan, Neşe Görgün, Sevinç Konkus

“DENİZCİLİK SEKTÖRÜNDE KADINLAR VAR AMA ADLARI YOK”

KADIN VE ERKEĞİN EŞİT OLARAK YER ALDIĞI VE EŞİT HAKLARA SAHİP OLDUĞU BİR BALIKÇILIK VE DENİZCİLİK SEKTÖRÜNÜ ODAĞA ALAN KADIN BALIKÇILAR DERNEĞİ, BU EŞİTLİĞİN GELECEĞİN NESİLLERİNE DE YANSIMASI İÇİN ÇABA SARF EDİYOR. DERNEK, KADIN HAKLARININ YANINDA MAVİ EKONOMİ, SÜRDÜRÜLEBİLİR DENİZLER VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İÇİN DE MÜCADELE EDEREK, SONRAKİ JENERASYONUN DA MAVİ BİR YAŞAM SÜRMESİNİ UMUYOR.

Bir yüksek lisans projesi üzerine temelleri atılan Kadın Balıkçılar Derneği, Akdeniz Koruma Derneği ve Sualtı Araştırmaları Derneği'nin kurumsal destekleri ile hayata geçme fırsatı buldu. Birleşmiş Milletler Küçük Destek Programı ve Türkiye'nin Deniz ve Kıyı Koruma Alanlarının Güçlendirilmesi projesi ile hikaye biraz daha büyüdü. Bu proje vesilesi ile tanışmış, birbirleri ile çalışma tecrübesi edinmiş, deniz koruma, balıkçılık ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında benzer sorun ve hedefleri olan kadınlar, yaklaşık dört yıl süren “birlikte çalışma, üretme” fikri etrafında bir araya gelerek, 8 Mart 2019 tarihinde Kadın Balıkçılar Derneği'ni kurdu. İsmi ve İlhamını bu projeden alan dernek, böylece kurumsal

bir yapıya büründü. Özellikle deniz ve kıyı koruma alanları başta olmak üzere, korunan alanlar ve balıkçılık konusunda uzmanlaşmış kadınlar (kadın balıkçı, akademisyen, biyolog, siyaset bilimi, su ürünleri, ekosistem ve planlama uzmanı) tarafından kurulan dernek, daha eşitlikçi ve sürdürülebilir bir balıkçılık ve denizcilik sektörü oluşması adına çalışmalar yürütüyor. Kadın balıkçılara güç veriyor. Eşitlikçi bir yönetim anlayışına sahip olan derneğin Yönetim Kurulu Üyeleri Huriye Göncüoğlu, Aslı Olgunlar ve Neşe Görgün, derneğin faaliyetlerinden kadının sektördeki yerine, kadınların sorunlarından çözüm önerilerine kadar pek çok başlığı dergimize değerlendirdi.

Öncelikle derneği hayata geçiren temel motivasyon ve ihtiyaç ne oldu, nasıl kuruldu?

H.G.: Kadın Balıkçılar Derneği'nin odağa aldığı konuların başında; denizel biyolojik çeşitliliğin azalması, ekolojik dengenin bozulması ve bu dengenin korunmasında önemli misyonu olan, denizden geçimini sağlayan özellikle kadın balıkçılar olmak üzere denizel sektörlerde çalışan tüm kadınların sosyal ve ekonomik sorunları geliyor. Bu nedenle; toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve geliştirilmesi amacıyla savunuculuk yapmak ve denizel sektörlerin sürdürülebilir kullanımına katkı sağlamak misyonumuz diyebiliriz. Ayrıca insanın doğa ile uyumlu olduğu, çevre dengesi ve biyolojik çeşitliliği koruyan, adil bir toplum için çalışmayı amaç edindik.

Derneğin yönetim yapısından ve organizasyon şemasından bahsedebilir misiniz?

Dernek şu an ne gibi çalışmalar yürütüyor?

N.G.: Derneğin yönetim kurulu ve organizasyon şemasındaki tüm karar vericiler kadınlardan oluşuyor. Herkesin ürettiği bir düzen içinde çalışıyoruz. Ast üst ilişkisi, unvan ilişkisi olmayan derneğimizde, herkesin eşit biçimde çalıştığı ve tüm yaratıcılığını ortaya koyduğu şeffaf bir düzen var. Kadın bakış açısıyla projelerimizi ve girişimlerimizi yürütüyoruz. Çalışmalarımız gönüllük esasına dayanıyor. Balıkçılık sektöründeki kadınlar; aynı işi yapıp, aynı sorunları yaşayan hemcinsleri ile bir araya gelmekten çok mutlular. Bir araya geldiklerinde konuşacak, anlatacak çok şeyleri olduğunu görebiliyoruz. Yaşadıkları sorunların ortak olduğunu bilmek ve bunu dile getirebildikleri ortamlarda bulunma şansını elde edebilmenin kıymetli olduğunu her seferinde ifade ediyorlar. Kadın Balıkçılar Derneği olarak, deniz ekosisteminin iyileştirilip korunmasına, denizlerin ve biyoçeşitliliğin devamlılığına ve de denizle ilgili sektörlerde adil, bilinçli ve sürdürülebilir ekonomik dönüşüme olanak sağlayan, mavi ekonomi ve mavi sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyerek yürüttüğümüz çalışmalarımıza devam ediyoruz. Ayrıca, denizel sektörlerde tüm tedarik zinciri boyunca, çok çeşitli alanlarda çalışan kadınları, özellikle aile balıkçılığının temelini oluşturan kadın balıkçıları güçlendirmek üzere çalışmalarımıza devam ediyor.

MAVİ GEZEĞEN MAVİ İŞLER PROJESİ KAPSAMINDA PLANLANAN FAALİYETLER:

- Balık konservesi reçetelerinin (tariflerinin) toplanması
- Tarif videolarının hazırlanması
- Başta kadın balıkçılar olmak üzere, küçük ölçekli balıkçılara yönelik konserve hazırlama eğitimleri düzenlenmesi
- Balık konservesi için satış ve pazarlama fırsatlarının araştırılması

Huriye Göncüoğlu: "Derneğin dert edindiği konuların başında; denizel biyolojik çeşitliliğin azalması, ekolojik dengenin bozulması ve bu dengenin korunmasında önemli misyonu olan tüm kadınların sosyal ve ekonomik sorunları geliyor."

Türkiye'de kadın balıkçı oranı yüksek mi?

Bu sektöre kadın çekmek için ne yapmak lazım, dahası neden bu sektöre kadın çekmek lazım?

N.G.: Ülkemizin tüm kıyılarında, iç sularda kadınlar hem ticari hem de amatör olarak balıkçılık yapıyor; balık yetiştiriciliği, işleme ve pazarlamasında da çalışıyor. Balıkçılık sektörünün hemen tüm alanlarında kadınlar bu sektörün gelişmesi ve ilerlemesi için emek veriyor. Maalesef, resmi kayıtlarda yer almadıkları için görünür ve bilinir değiller. Kadınların balıkçılıkta zaman içinde kazandıkları yetenekleri ve mesleki tecrübeleri tam olarak değerlendirememesi, erkeğin ekonomik olarak üretken, etkin ve görünür olmasına neden oluyor. Türkiye'de konuyla ilgili veri ve bilgi eksikliği mevcut. Bugüne değin bölgede ulusal ya da yerel düzeyde yapılan projelerde, deniz ekosistemi ve iç sular çerçevesinde yapılan tüm ulusal ve uluslararası çalışmalarda sektördeki kadınlara yönelik faaliyetler göz ardı edilmişti. Kadın balıkçıları sosyal ve ekonomik olarak güçlendirecek bir yapı yoktu. Kadın Balıkçılar Derneği, Türkiye'de öncülük yaparak balıkçılık ve denizcilik sektöründeki kadınları bir çatı altında topladı, balıkçılık sektöründeki 30 bin erkek ortaklı balıkçılık kooperatifleri merkez birliğinde kadın balıkçı komisyonu kurulmasına öncülük etti. Aslında sektörde kadınlar çalışıyor, sadece adları yok. Dernek, Türkiye balıkçılık sektöründeki yerleşik toplumsal cinsiyet rol algısını değiştirmek için kadın balıkçılar ile birlikte eğitim ve savunuculuk yoluyla, kadınların iş gücünde görünürlüğünü artırmak, kadınları kendi topluluklarında ve kendi yaşamlarında değişirici olmaya teşvik etmek için çalışıyor.

Neşe Görgün: "Pandemi, doğa üzerindeki baskının azaltılması için bir fırsat oldu. Hatta Birleşmiş Milletler 2021-2030 yılları arasını 'Ekosistemi Onarma 10 Yılı' ilan etti."

Kadınların bu sektördeki temel sorunları sadece eşitsizlik üzerine mi? Sürdürülebilir eşitlik anlamında sizin çalışmalarınız algıyı tersine çevirmek ve cesaret vermek için yeterli mi?

H.G.: Kadın balıkçılar, balıkçılığın erkek mesleği olarak algılanması nedeniyle yapısal sorunlar yaşıyor. Kadın balıkçılar, tekne sahibi olmadığı için resmi kayıtlarda görünmüyor, ayrıca balıkçılık kooperatiflerine katılmıyor ve ortak olamıyor. Dolayısıyla, kadın varlıkları sektörün politikalarına ve kararlarına yansımıyor. Bunu aşmak için öncelikle onların eşlerine sadece yardım eden biri değil, balıkçı olarak tanınmaları gerekiyor. Sektördeki diğer balıkçılar gibi kooperatiflere ortak olmalarını, karar verme mekanizmalarına dahil olmalarını sağlayacak hukuksal ortamın sağlanması gerekiyor. Zaten bu olanaklar verildiğinde onlar güncel sorunlarını çözebilecek sistemler geliştireceklerdir.

Pandeminin ilk zamanları için "doğa kendini yeniledi, balıklar bollaştı" cümleleri kullanıldı, siz bunu nasıl gözlemlediniz? Doğanın yeniden güncellemesi için insanlı yol haritası ne olabilir sizce?

N.G.: Pandemi, doğa üzerindeki baskının azaltılması için bir fırsat oldu. Hatta Birleşmiş Milletler 2021-2030 yılları arasını "Ekosistemi Onarma 10 Yılı" ilan etti. Sağlıklı bir gezegenin-doğanın kendi sağlığımız ve esenliğimizin birincil temeli olduğunun farkına vardığımızı düşünüyoruz. Özellikle sivil toplumun üzerine önemli görevler düşüyor. Kadın Balıkçılar Derneği olarak, insanın

"TURMEPA İLE DENİZLERİN GELECEĞİ İÇİN İŞ BİRLİKLERİ YAPMAK İSTERİZ"

TURMEPA'nın alanında saygın ve güvenilir bir kuruluş olduğunu ifade eden Kadın Balıkçılar Derneği yetkilileri, "Denizlerimizin geleceği için TURMEPA ile tanışmak ve birlikte çalışmak isteriz. İş birlikleri üzerine tartışıp fikir alışverişinde bulunabiliriz. 'Gezici Eğitim Teknesi' proje fikrimiz ile daha temiz bir deniz farkındalığını artırmak adına başarılı bir partnerlik oluşturabiliriz" diyerek, yapılacak iş birliği ile daha güçlü bir etki yaratılabileceğini söylüyorlar.

doğa ile uyumlu ve adil yaşadığı bir toplum tasarımının gerekli olduğunu düşünüyor ve bu tasarımı gerçekleştirme yolunda özveriyle çaba gösteriyoruz. Biliyoruz ki doğa ile uyumlu, kaynaklarına sahip çıkan, ekosistem temelli planlamalar yapan toplumlar varlığını sürdürebilecektir.

Sürdürülebilirlik, sosyal sorumluluk, denizlerin ve doğanın korunması noktasında dahil olduğunuz çalışmalar, projeler var mı?

A.O.: Mavi Gezegen Mavi İşler ve özellikle mavi büyüme üzerine çalışmalarımız devam ediyor. "Balık israf olmasın konserve olsun" kampanyamız devam ediyor. Kadınlar, çevrim içi eğitimlerimize katılarak, kendi balık konservelerini nasıl yapacaklarını öğrenebilirler.

İzmir depremin ardından yaşanan tsunami sonucu zarar gören balıkçı aileleri için harekete geçtik. Kadın Balıkçılar Derneği olarak, "Kadın Balıkçılar Dayanışması" ile yöre balıkçısının ihtiyaçlarını tespit ettik ve kısmen de olsa zararlarının karşılanmasına destek sunduk. Mavi Kadınlar Liderlik eğitici eğitimi ile balıkçılık ve denizcilik sektöründeki kadınların "liderlikleri ve gücü"ne yoğunlaşan ve kendi öncelikleri için harekete geçmelerini sağlayacak güçlendirme pratiklerini eyleme dönüştürüyoruz. Bu programda, kadınların, liderlik özelliklerine ve güçlü yönlerine yoğunlaşan, ve kendi öncelikleri ve/ya ihtiyaçları için harekete geçmelerini sağlayacak bir güçlendirme yaklaşımını benimsedik. Kadın balıkçılara özgü bu program ile kadınların ihtiyaçları etrafında örgütlenmeleri için gerekli bilgi, beceri ve motivasyonu kazandırmak ve daha kalıcı politikalar adına mesleki girişim kapasitelerini geliştirmek amacıyla çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bu mesleki ve kişisel gelişimleri, klasik bir eğitim anlayışından bağımsız olarak, "yaparak öğrenme" eğitim modeliyle uyguluyoruz. Mavi Kadınlar takım liderlerimizle dayanışma temelli yaklaşım ile yereldeki sorunlara birlikte çözümler üretiyoruz, deneyimlerimizi paylaşıyoruz. Pandemi döneminde tüm eğitimlerimizi çevrim içi olarak devam ettiriyoruz.

"Mavi Gezegen Mavi İşler" projenizin içeriğinden bahsedebilir misiniz? Proje nasıl bir mavi ve toplumsal fayda sağlıyor?

N.G.: Mavi Gezegen Mavi İşler (MGMI) projemiz ile gerek balıkçıları gerekse balık severlerin balık israfına farkındalığını yükseltmeyi, deniz varlıklarımızın bilinçli ve sürdürülebilir kullanılmasını teşvik etmeyi hedefliyoruz. Çünkü günümüzde balık israfı, bilinçsiz ve aşırı avlanma, tüketim alışkanlıkları, balıkçılık sektöründeki yetersiz ulaşım ve dağıtım gibi sorunlar yüzünden korkunç boyutlara ulaşmış durumda. Avlanan balıkların 3'te 1'i satılmıyor. Bunun önüne geçmek için ev yapımı kavanozda balık konserveleme şekillerini ülkemizde yaygınlaştırmaya başladık. Böylece insanları çözümün bir parçası olmaya teşvik ediyor; sağlıklı ve ekonomik bir beslenme alışkanlığı edinilmesini sağlıyoruz. Yakın gelecekte, projemizin bir sonraki adımını atarak, yeni ve 'mavi' iş alanları oluşturmak için sosyal girişim başlatmayı planlıyoruz.

A.O.: Mavi ekonomi, deniz ekosisteminin sağlığını muhafaza ederken, ekonomik büyüme, daha iyi geçim kaynakları ve istihdam için denizel kaynakların sürdürülebilir kullanımı anlamına geliyor. Mavi ekonomi; balıkçılık, deniz taşımacılığı, açık deniz rüzgar enerjisi, turizm, denizel biyoteknoloji gibi ekonomik sektörlerden iklim krizine; kirlilikle mücadele eden ekosistem sağlığına kadar geniş bir yelpazedeki konularla bir arada çalışma yaklaşımına sahip. Ekonomik ve çevresel faydaları gittikçe daha çok farkına varılan mavi ekonominin ülkemizde de anlaşılması ve benimsenmesini önemsiyoruz. Mavi ekonominin tam potansiyelinin gerçekleştirilmesi için tüm toplumsal grupların aktif katılımı gerekiyor. MGMI projesi, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Küçük Hibeler Programı (UNDP SGP) tarafından destekleniyor. Projenin çıkış noktası balık konserve yapımı ile ilgili geleneksel bilgiyi denizlerin ve denizel alan kullanıcılarının faydasına olacak şekilde hatırlamak ve yaygınlaştırmak. Proje ile şunların sağlanması hedefleniyor: Kıyı balıkçılarının sezonunda ucuz ve bol olan balığı işleyerek sezon dışında katma değerli şekilde satabilmesine olanak sağlamak. Başta kadın balıkçılar olmak üzere kıyı balıkçıları için denizden uzaklaşmadan yeni gelir kaynakları yaratmak. Balık atığı miktarını, dolayısıyla kaynak israfını azaltmak. Su kaynaklarından sağlıklı ve sorumlu şekilde faydalanabilmek. Geleneksel üretim

ve saklama yöntemlerini paylaşarak evde balık tüketimini herkes için yaygınlaştırabilmek. Kentliler için yeni sağlıklı gıda seçenekleri üretmeyi amaçlamak.

Sizce kurmuş olduğunuz bu kurum, başka alanlarda kadın platformlarının oluşması noktasında nasıl bir farkındalık ve güven unsuru oluşturuyor, mesajınız bu açıdan ne olur?

A.O.: Balıkçılık ve denizcilik sektörlerinde büyük sorumluluklar yüklenen, gelecek kuşakların yetiştirilmesinde en büyük pay sahibi olan kadınlarımızın, sahip olduğu haklarının bilincine varmaları büyük önem taşıyor. Kadınlarımız ekonomik ve sosyal yaşama katılımda, karar verme süreçlerinde daha etkin rol oynamalı, mesleki alanda daha yüksek oranlarda temsil edilmeli. Bu sebeple kadın erkek eşit bir sektör hayali ile çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Kadın Balıkçılar Derneği, ilke ve değerleri ile başka alanlardaki kurum ve kuruluşlara da örnek oluyor, çok yönlü bir bakış açısı kazandırılmasını sağlıyor.

Son olarak denizlerin ve deniz canlılarının geleceğine dair neler söylemek istersiniz?

H.G.: Kaynakların sınırsız olmadığını farkında olan bir balıkçılık mümkün. İklim krizinin etkilerini bire bir yaşıyoruz. Diğer yandan denizel kaynaklı gıdaya olan talebin artışı ve stokların azalması ile bugün artık güvenli gıda konusu da "kriz" başlığının önemli bir parçası oldu. Balıkçılığın her aşamasında bu farkındalıkla hareket edersek, gelecek nesillerin de denizlerimizden faydalanmasını sağlayabiliriz.

Aslı Olgunlar: "Ekonomik ve çevresel faydaları gittikçe daha çok farkına varılan mavi ekonominin ülkemizde de anlaşılması ve benimsenmesini önemsiyoruz."